EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 3.6.2026.
COM(2026) 203 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Čehijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

{SWD(2026) 203 final}

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Čehijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97[1], un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Regulā (ES) 2024/1263 ir precizēti ekonomikas pārvaldības sistēmas mērķi – veicināt stabilas un ilgtspējīgas publiskās finanses, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un noturību, izmantojot reformas un investīcijas, kā arī novērst pārmērīgu valdības budžeta deficītu. Regulā noteikts, ka Padome un Komisija Eiropas pusgada kontekstā veic daudzpusēju uzraudzību saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) noteiktajiem mērķiem un prasībām. Eiropas pusgads jo īpaši ietver konkrētām valstīm adresētu ieteikumu formulēšanu un īstenošanas uzraudzību.

(2) Komisija 2025. gada 16. jūlijā pieņēma priekšlikumu regulai, ar ko izveido Eiropas Ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas, lauksaimniecības un lauku, zivsaimniecības un jūrlietu, labklājības un drošības fondu 2028.–2034. gada laikposmam un groza Regulu (ES) 2023/955 un Regulu (ES, Euratom) 2024/2509 ([2]). Priekšlikuma mērķis ir palielināt Savienības finansējuma efektivitāti, samazinot finanšu arhitektūras sadrumstalotību, un atbalstīt dalībvalstis to ekonomikas politikas koordinēšanā saskaņā ar LESD 175. pantu.

---

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

[2] Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Eiropas Ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas, lauksaimniecības un lauku, zivsaimniecības un jūrlietu, labklājības un drošības fondu 2028.–2034. gada laikposmam un groza Regulu (ES) 2023/955 un Regulu (ES, Euratom) 2024/2509 (COM(2025) 565 final). Par ierosināto regulu pašlaik notiek sarunas ar likumdevējiem.

(3) Komisija 2025. gada 25. novembrī, pamatojoties uz Regulu (ES) Nr. 1176/2011, pieņēma 2026. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā Čehija nebija minēta starp tām dalībvalstīm, par kurām būs jāizstrādā padziļināts pārskats. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par cilvēkkapitālu Eiropas Savienībā, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2026. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana. Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ([3]) Padome pieņēma 2026. gada 21. aprīlī un vienoto nodarbinātības ziņojumu un ieteikumu par cilvēkkapitālu – 2026. gada 9. martā.

(4) Komisija 2025. gada 29. janvārī publicēja Konkurētspējas kompasu – stratēģisku satvaru, kura mērķis ir nākamajos piecos gados palielināt Savienības globālo konkurētspēju. Tajā ir noteikts, ka trīs pārmaiņu imperatīvi, proti, inovācija, dekarbonizācija un konkurētspēja, kā arī drošība, ir būtiski ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmes pīlāri. Eiropas pusgads ir saskaņots ar Konkurētspējas kompasu, nodrošinot, ka dalībvalstu ekonomikas politika atbilst Komisijas stratēģiskajiem mērķiem, izveidojot vienotu pieeju ekonomikas pārvaldībai, kas visā Savienībā veicina ilgtspējīgu izaugsmi, inovāciju un noturību.

(5) 2026. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norise turpinās līdztekus Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) noslēguma posma īstenošanai ([4]). Atveseļošanas un noturības plāniem (ANP) līdztekus kohēzijas politikas finansējumam ir bijusi būtiska nozīme, lai rezultatīvi sasniegtu Eiropas pusgada politikas prioritātes, jo šie plāni bija nepieciešami, lai efektīvi pievērstos visām problēmām, kas konstatētas iepriekšējos ciklos konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtiskai to daļai, un Eiropas kohēzijas politikas finansētajās programmās bija jāņem vērā konkrētai valstij adresētie ieteikumi. Tuvojoties ANM darbības beigām, joprojām ir būtiski saglabāt saskaņā ar ANM atbalstītās un īstenotās reformas un investīcijas, jo īpaši tās, kas palīdz risināt konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos konstatētās problēmas.

(6) 2026. gada 3. jūnijā Komisija publicēja 2026. gada ziņojumu par Čehiju. Tajā tika izvērtēts, kā Čehija īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus un kā tā īsteno ANP. Pamatojoties uz minēto izvērtējumu, ziņojumā par valsti tika identificētas visneatliekamākās problēmas, ar kurām saskaras Čehija. Tajā bija arī novērtēts Čehijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un Savienības pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(7) Padome 2025. gada 21. janvārī pēc Komisijas novērtējuma un ieteikuma pieņēma ieteikumu, ar ko apstiprina Čehijas valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu ([5])). Plāns aptver laikposmu 2025.–2028. gadam un atspoguļo fiskālo korekciju četru gadu garumā. Padome ieteica šādus neto izdevumu maksimālos pieauguma tempus: 4,5 % 2025. gadā, 2,5 % 2026. gadā, 2,6 % 2027. gadā un 2,9 % 2028. gadā, un tiem atbilstošie maksimālie kumulatīvie pieauguma tempi, kas aprēķināti attiecībā pret

---

[3] OV C, C/2026/2434, 28.4.2026., ELI: *http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj*.

[4] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

[5] Padomes Ieteikums (2025. gada 21. janvāris), ar ko apstiprina Čehijas vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu (OV C, C/2025/666, 10.2.2025., ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/666/oj).

2023. bāzes gadu, ir 10,1 % 2025. gadā, 12,9 % 2026. gadā, 15,8 % 2027. gadā un 19,2 % 2028. gadā.

(8) Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un tā sekas ir eksistenciāls izaicinājums Eiropas Savienībai. Komisija ir aicinājusi dalībvalstis koordinēti pieprasīt Stabilitātes un izaugsmes pakta valsts izņēmuma klauzulas iedarbināšanu, lai atbalstītu ES centienus panākt strauju un būtisku aizsardzības izdevumu palielinājumu ([6]), un Eiropadome 2025. gada 6. marta sanāksmē atzinīgi novērtēja šo priekšlikumu. Pēc Čehijas lūguma Padome 2025. gada 8. jūlijā pēc Komisijas ieteikuma pieņēma ieteikumu, kas ļauj Čehijai novirzīties no ieteiktajiem neto izdevumu maksimālajiem pieauguma tempiem ([7]). Laikposms, kad tiek aktivizēta valsts izņēmuma klauzula (2025.–2028. gads), ļauj Čehijai pārskatīt valdības izdevumu prioritātes vai palielināt valdības ieņēmumus, lai ilgstoši lielāki aizsardzības izdevumi neapdraudētu fiskālo ilgtspēju vidējā termiņā.

(9) Čehija 2026. gada 30. aprīlī iesniedza 2026. gada progresa ziņojumu ([8]), kurā iztirzāja neto izdevumu ieteikto maksimālo pieauguma tempu ievērošanu un tādu reformu un investīciju īstenošanu, ar ko reaģē uz galvenajām problēmām, kuras konstatētas Eiropas pusgada konkrētai valstij adresētajos ieteikumos. gada progresa ziņojums atspoguļo arī Čehijas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 27. pantu.

(10) Reālā IKP pieaugums 2025. gadā bija 2,6 %, un SPCI inflācija bija 2,3 %. Komisijas 2026. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2026. gadā palielināsies par 1,8 % un 2027. gadā par 2,4 %, taču SPCI inflācija 2026. gadā plānota 2,7 % apmērā un 2027. gadā 2,8 % apmērā.

(11) Saskaņā ar *Eurostat* sniegtajiem datiem ([9]) Čehijas vispārējās valdības budžeta deficīts pieauga no 2,0 % no IKP 2024. gadā līdz 2,1 % no IKP 2025. gadā. Deficīta pieaugums 2025. gadā saistīts galvenokārt ar lielākām publiskajām investīcijām un palielinātām valdības subsīdijām atjaunīgajiem energoresursiem. Pamatojoties uz prognozes termiņa datumā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisijas 2026. gada pavasara prognozē paredzēts, ka deficīts 2026. gadā būs 2,8 % no IKP un 2027. gadā – 2,9 % no IKP. Palielinājums 2026. gadā galvenokārt saistīts ar negaidītas papildu peļņas nodokļa pilnīgu atcelšanu enerģētikas uzņēmumiem un to, ka valdība pārņem no elektroenerģijas patērētājiem atjaunīgās enerģijas nodevas maksājumu. Deficīta pieaugums 2027. gadā galvenokārt atspoguļo kapitāla pārvedumu samazināšanos no ES, ko kopumā kompensē sociālo pabalstu un publisko investīciju izdevumu samazināšanās.

---

[6] Komisijas paziņojums "Iespējas rašana palielināt aizsardzības izdevumus Stabilitātes un izaugsmes pakta ietvaros", Brisele, 19.3.2025., C(2025) 2000 final.

[7] Padomes Ieteikums (2025. gada 8. jūlijs), ar ko Čehijai ļauj novirzīties no neto izdevumu maksimālajiem pieauguma tempiem, kurus noteikusi Padome saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1263 (Valsts izņēmuma klauzulas iedarbināšana) (OV C, C/2025/3962, 20.8.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3962/oj).

[8] 2026. gada progresa ziņojumi ir pieejami šādā tīmekļa vietnē: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

[9] *Eurostat* euro rādītāji, 22.4.2026.

(12) Pamatojoties uz Komisijas aplēsēm, fiskālā nostāja ([10]), kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2025. gadā kopumā bija neitrāla. Tiek prognozēts, ka 2026. gadā tā būs ekspansīva (0,7 % no IKP) un 2027. gadā – ierobežojoša (0,6 % no IKP).

(13) Saskaņā ar *Eurostat* sniegtajiem datiem ([11]) Čehijas vispārējās valdības parāds pieauga no 43,3 % no IKP 2024. gada beigās līdz 44,3 % no IKP 2025. gada beigās. Parāda attiecības pieaugums 2025. gadā galvenokārt atspoguļo parādu palielinošu atlikumu un plūsmu korekciju un – mazākā mērā – negatīvo primāro bilanci, ko daļēji kompensē nominālā IKP pieaugums. Pamatojoties uz prognozes termiņa datumā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisijas 2026. gada pavasara prognozē paredzēts, ka parāda attiecība pret IKP līdz 2026. gada beigām palielināsies līdz 45,8 % un līdz 2027. gada beigām – vēl līdz 47,2 %. Palielinājums 2026. un 2027. gadā galvenokārt saistīts ar negatīvo primāro bilanci un – mazākā mērā – ar parādu palielinošu atlikumu un plūsmu korekciju, ko daļēji kompensē nominālā IKP pieaugums.

(14) Saskaņā ar *Eurostat* datiem ([12]) kopējie vispārējās valdības aizsardzības izdevumi Čehijā 2025. gadā atbilda 1,2 % no IKP. Saskaņā ar Komisijas 2026. gada pavasara prognozi 2026. gadā tie saglabāsies tādā pašā līmenī. Tas atbilst pieaugumam par 0,3 procentpunktiem no IKP salīdzinājumā ar 2021. pārskata gadu.

(15) Savienība joprojām saskaras ar energoapgādes traucējumu un paaugstināta cenu svārstīguma risku, ko saasina ģeopolitiskā spriedze, kura ietekmē globālos naftas un gāzes tirgus. 2022.–2023. gada enerģētiskās krīzes laikā gūtā pieredze liecina, ka plaši pasākumi, kas nav mērķorientēti, rada lielas fiskālās izmaksas un ir sociāli un ekonomiski neefektīvi. Kopš 2026. gada februārī sākās karš Tuvajos Austrumos, Čehija ir pieņēmusi fiskālās politikas pasākumus, lai mazinātu augsto enerģijas cenu ietekmi uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem ([13]), proti, akcīzes nodokļa samazinājumu dīzelim, kas nav mērķorientēts, līdz 2026. gada 31. maijam. Saskaņā ar Komisijas 2026. gada pavasara prognozi šā pasākuma fiskālās izmaksas 2026. gadā būs mazākas par 0,1 % no IKP. Komisija lēš, ka šim pasākumam, ja tas paliktu spēkā līdz 2026. gada beigām, fiskālās izmaksas 2026. gadā sasniegs 0,1 % no IKP.

(16) Pamatojoties uz Komisijas aprēķiniem, neto izdevumi Čehijā 2025. gadā pieauga par 4,9 % un 2024. un 2025. gada kumulatīvais pieaugums bija 6,0 %. Neto izdevumu pieaugums 2025. gadā ir lielāks par ieteikto maksimālo pieauguma tempu un atbilst novirzei 0,2 % apmērā no IKP gada griezumā. Aplūkojot 2024. un 2025. gadu kopā, tiek prognozēts, ka neto izdevumu kumulatīvais pieauguma temps būs mazāks par ieteikto maksimālo pieauguma tempu ([14]).

(17) Pamatojoties uz Komisijas aprēķiniem, tiek prognozēts, ka neto izdevumi Čehijā 2026. gadā pieaugs par 6,4 % un 2024., 2025. un 2026. gada kumulatīvais pieaugums

---

[10] Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Tās mērķis ir novērtēt ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no ES budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem Savienības fondiem.

[11] *Eurostat* euro rādītāji, 22.4.2026.

[12] *Eurostat*, valdības izdevumi pēc valdības funkciju klasifikācijas (*COFOG*).

[13] Tas atspoguļo situāciju Komisijas 2026. gada pavasara prognozes termiņa datumā (2026. gada 4. maijs).

[14] Tā kā Čehija izmanto elastības iespēju saskaņā ar valsts izņēmuma klauzulu, atbilstības novērtējums ir vērsts uz pēdējo minēto salīdzinājumu.

būs 12,7 %. Neto izdevumu prognozētais pieaugums 2026. gadā ir lielāks par ieteikto maksimālo pieauguma tempu un atbilst novirzei 1,5 % apmērā no IKP gada griezumā. Aplūkojot 2024., 2025. un 2026. gadu kopā, prognozētais neto izdevumu kumulatīvais pieauguma temps būs mazāks par ieteikto maksimālo pieauguma tempu, kumulatīvā izteiksmē ar novirzi 0,1 % apmērā no IKP. Tomēr prognozētā novirze ir valsts izņēmuma klauzulas elastības robežās, pamatojoties uz pašreizējām aizsardzības izdevumu prognozēm.

(18) Čehija 2024. gadā pieņēma tiesību aktu reformas, ar kurām pievēršas ilgstošajam konkrētajai valstij adresētajam ieteikumam par pensijām. Tomēr riski finanšu stabilitātei joprojām pastāv. Tiek prognozēts, ka Čehijas vecumatkarības koeficients (vecāka gadagājuma cilvēku skaita proporcionālā attiecība pret darbspējas vecuma cilvēku skaitu) pēc 2030. gada strauji pieaugs. Valdība nesen ierosināja palielināt pensiju indeksāciju, lai tā sasniegtu pusi no reālo algu pieauguma (nevis kā patlaban vienu trešdaļu no reālo algu pieauguma), un turklāt palielināt pensiju indeksāciju vecākiem pensionāriem. No 2025. gada strādājoši pensionāri ir tiesīgi saņemt atlaidi par sociālo apdrošināšanu, un valdība nesen ierosināja palielināt viņiem ar ienākumiem saistīto pensijas komponentu. Ja gados vecāki darba ņēmēji tiktu vēl vairāk mudināti palikt nodarbinātiem, tas palīdzētu samazināt fiskālās ilgtspējas riskus.

(19) Pastāvīgais strukturālais deficīts un izdevumu spiediens izceļ nepieciešamību pēc kvalitatīvākām publiskajām finansēm. Čehija saskaras ar zemiem līdz vidējiem riskiem, kas saistīti ar fiskālo stabilitāti. Tomēr, ņemot vērā vidēja termiņa un ilgtermiņa izdevumu spiedienu, ko rada, piemēram, sabiedrības novecošana, klimata pārmaiņas un problēmas saistībā ar ekonomikas izaugsmes modeli, pastāv nepieciešamība pēc turpmākām reformām, lai palielinātu konkurētspēju, ražīgumu un ilgtspēju. Valdība saskaras ar problēmām saistībā ar prioritāšu noteikšanu attiecībā uz publiskajām finansēm un izdevumu iespējami produktīvu izmantošanu, ar nodokļu un pabalstu sistēmu efektivitātes uzlabošanu, jo īpaši darba tirgū un sociālā nodrošinājuma sistēmā, un pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu, tostarp izglītības un veselības aprūpes jomā. Izdevumu ziņā Čehija ir viena no nedaudzajām dalībvalstīm, kurās nav iedibinātas uz sniegumu balstītas budžeta plānošanas vai izdevumu pārskatīšanas prakses. Valdība ir apņēmusies par prioritāti noteikt publisko līdzekļu efektīvu un pārredzamu izmantošanu saskaņā ar valsts budžetu un stratēģiskajām investīcijām. Tomēr līdz šim nav nodoma turpināt nesen uzsākto uz sniegumu balstīto budžeta plānošanu un izdevumu pārskatīšanu. Čehijai nāktu par labu pāreja no tradicionālās ieguldījumos balstītās budžeta struktūras uz tādu sistēmu, kas vērsta uz sniegumu un kas integrē informāciju par sniegumu budžeta lēmumu pieņemšanā, tostarp sistemātiski izmantojot izdevumu pārskatīšanu un uz rezultātiem balstītus rādītājus. Tam būtu vajadzīgs arī stabils institucionālais un tiesiskais regulējums, kas nodrošina, ka izdevumu pārskatīšanas un snieguma informācijas konstatējumi tiek sistemātiski atspoguļoti budžeta lēmumu pieņemšanā, izdevumu prioritāšu noteikšanā un publiskās politikas izstrādē.

(20) Joprojām ir būtiski sistemātiski, jēgpilni un savlaicīgi iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību Savienības finansēšanas instrumentu sekmīgā īstenošanā, kā arī Eiropas pusgada kontekstā.

(21) Čehijā kohēzijas politikas programmu īstenošana, kas ietver atbalstu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Taisnīgas pārkārtošanās fonda (TPF), Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+) un Kohēzijas fonda (KF), pārsniedz ES līmeņa vidējo

tempu gan projektu atlases, gan maksājumu ziņā. Ir svarīgi saglabāt pašreizējo tempu, vienlaikus maksimāli palielinot investīciju ietekmi uz vietas. Čehija jau veic pasākumus saskaņā ar tās kohēzijas politikas programmām, lai veicinātu konkurētspēju un izaugsmi. Ir būtiski nodrošināt, ka jaunās investīcijas, ko Čehija identificējusi kohēzijas politikas fondu vidusposma pārskatīšanā, jo īpaši tās, kas saistītas ar piecām Vidusposma pārskatīšanas regulā ([15]) noteiktajām prioritātēm, tiek ātri un efektīvi īstenotas.

(22) Čehija saskaras ar vairākām problēmām, kuras saistītas ar publisko pārvaldi, dekarbonizāciju, darba tirgu, izglītību, kapitāla tirgiem, inovāciju un uzņēmējdarbības vidi.

(23) Čehijas uzņēmējdarbības videi šķēršļus rada publiskās pārvaldes spēju zemais līmenis. Jo īpaši publiskajai pārvaldei ir grūtības piesaistīt, noturēt un attīstīt talantus. Piemēram, publiskās pārvaldes darbinieku algas gandrīz desmit gadus ir samazinājušās gan reālā izteiksmē, gan salīdzinājumā ar privāto sektoru. Vadošiem un ekspertu amatiem Prāgā algas ir par aptuveni 46 % zemākas nekā privātajā sektorā. Arī vadošo amatu stabilitāte centrālajā administrācijā ir ļoti zema – pēc katras valdības maiņas tiek aizstāti vairāk nekā 40 % nomināli nepolitiskās augstākā līmeņa vadības. Bieži vien atlaišanu klasificē kā reorganizāciju, un tas ierobežo tiesisko aizsardzību. Valsts parlamentā ir iesniegts tiesību akta priekšlikums par civildienesta reformu. Tā kā ietekmes novērtējums nav pieejams, šajā posmā tā efektivitāti ir grūti novērtēt. Ierobežotas administratīvās spējas pastāv arī mazāk labvēlīgā situācijā esošos reģionos (*Karlovarský, Ústecký* un *Moravskoslezský*), kuri saskaras ar reģionālo konkurētspēju un izaugsmi kavējošām strukturālām problēmām saistībā ar ekonomikas attīstību un cilvēkkapitālu. Publiskās pārvaldes spējas varētu palielināt, piemēram, labāk informējot par darba iespējām, labāk atlasot un pilnveidojot vadītājus, nodrošinot elastīgākas, kā arī lielākas algas, jo īpaši vadošajiem un ekspertu amatiem, palielinot centrālās pārvaldes augstākā ranga ierēdņu tiesisko aizsardzību un samazinot administratīvo slogu.

(24) Čehijas sadrumstalotā pašvaldību pārvaldība un novecojušie pašvaldību līmeņa nodokļu ieņēmumu sadales noteikumi nestimulē ekonomikas attīstību, pareizi neatspoguļo dažāda lieluma pašvaldību sniegto pakalpojumu izmaksas, kavē teritoriālo kohēziju un rada lielus, neieguldītus uzkrājumus. Čehijā ir vismazākās pašvaldības ESAO valstu vidū. Tas ietver arī galvaspilsētu Prāgu, kas rada vairāk nekā 25 % no valsts IKP un ir iedalīta 57 municipālajās daļās. Turklāt starppašvaldību sadarbības tiesiskais regulējums nav pietiekami attīstīts, liedzot pašvaldībām deleģēt pašvaldību apvienībām savus pienākumus tādās jomās kā telpiskā plānošana un transports. Čehijas pašvaldībām ir arī Eiropas Savienībā lielākā uzkrājumu attiecība pret IKP. Šo lielo uzkrājumu iemesls – papildus sadrumstalotībai – ir nodokļu ieņēmumu sadales noteikumi (*rozpočtové určení daní*). Saskaņā ar šiem noteikumiem lielāko daļu ieņēmumu sadala atbilstoši pastāvīgo iedzīvotāju skaitam. Tomēr tie nepietiekami stimulē ekonomikas attīstību (jo īpaši būvniecību) un pareizi neatspoguļo reģionālo administratīvo centru sniegto pakalpojumu faktiskās izmaksas.

(25) Telpiskās plānošanas un atļauju piešķiršanas procesi joprojām ir sarežģīti un lēni, būtiski ierobežojot uzņēmējdarbības vidi un konkurētspēju un palielinot ekonomiskās

[15] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2025/1914 (2025. gada 18. septembris), ar ko groza Regulas (ES) 2021/1058 un (ES) 2021/1056 attiecībā uz īpašiem pasākumiem stratēģisku problēmu risināšanai vidusposma pārskatīšanas kontekstā.

un komerciālās attīstības izmaksas. Tie arī netieši palielina enerģijas izmaksas (enerģētikas infrastruktūras lēnākas būvniecības dēļ), mazina cilvēkiem iespējas dzīvot tuvāk savai darbavietai (pieņemamas cenas mājokļu trūkuma dēļ) un kavē digitālo pārkārtošanos (lēnu galvenās digitālās infrastruktūras ieviešanas tempu dēļ). Piemēram, Čehijā ir viens no ES zemākajiem rādītājiem attiecībā uz ļoti augstas veiktspējas tīklu un optiskās šķiedras kabeļu tīklu līdz telpām pārklājumu. Telpiskās plānošanas noteikumi ir īpaši apgrūtinoši lielās pilsētās, kur pilsētplānojuma atjaunināšana var ilgt vairāk nekā desmit gadus. Situāciju varētu uzlabot, piemēram, pārdalot telpiskās plānošanas pienākumus starp valsti un pašvaldībām un diferencējot plānošanas prasības mazām un lielām apdzīvotām vietām. Attiecībā uz būvniecības atļaujām ir panākts zināms progress, jo īpaši izveidojot specializētu publiskās infrastruktūras un digitalizācijas jomas iestādi. Tomēr joprojām maz kas liecina par ātrāku atļauju apstiprināšanu. Turpmāka digitalizācijas – tostarp sadarbspējas – un būvuzņēmumu spējas un pārvaldības uzlabošana varētu palīdzēt paātrināt šo procesu.

(26) Cenas ziņā pieejamu mājokļu rādītājs ir zems un vēl pazeminās. Pēdējo desmit gadu laikā Čehijas mājokļu cenu attiecības pret ienākumiem pieauguma temps ir bijis trešais augstākais ES. Mājokļu cenu pieejamības līmenis ir īpaši zems pilsētās, kur 11,2 % cilvēku par mājokli maksā vairāk nekā 40 % no saviem ienākumiem. Cilvēkiem, kuri pelna mazāk par 60 % no mediānā ienākuma, šis rādītājs ir 43,4 %. Sociālo mājokļu pieejamība ir viena no zemākajām ES, un vairāk nekā 160 000 cilvēkus skar bezpajumtniecība un atstumtība mājokļa jomā. Pašreizējais mājokļa nodokļu regulējums nenodrošina pareizos stimulus situācijas risināšanai. Ieņēmumi no regulāriem īpašuma nodokļiem ir ļoti zemi – tie veido 0,4 % no IKP (ES rādītājs – 1,8 %), un īstermiņa īrei tiek piemērots labvēlīgāks režīms nekā ilgtermiņa īrei. Palielinot īpašuma nodokļus un sasaistot tos ar tirgus vērtību, kā arī atceļot īstermiņa īrei labvēlīgo nodokļu režīmu, tiktu stimulēta brīvo un īstermiņa īres mājokļu laišana ilgtermiņa īres tirgū un blīvāka apbūve. Pieprasījumu varētu pazemināt arī, samazinot hipotekāro procentu maksājumu atskaitījumus no iedzīvotāju ienākuma nodokļa. Runājot par piedāvājumu – papildus situācijas uzlabošanai saistībā ar telpisko plānošanu, būvniecības atļauju izsniegšanu un pašvaldību stimuliem – dzīvojamo fondu varētu palielināt arī ar lielākām publiskā un bezpeļņas sektora veiktām investīcijām mājokļu būvniecībā un renovācijā.

(27) Čehijas mājsaimniecību uzkrājumu rādītājs ir augstāks nekā vidēji ES, bet liela daļa mājsaimniecību finanšu aktīvu joprojām tiek turēti skaidrā naudā un noguldījumos. Tajā pašā laikā to tiešie ieguldījumi biržā kotētās akcijās un obligācijās joprojām ir ierobežoti, tāpat kā ieguldījumi, kas tiek veikti, izmantojot apdrošināšanas produktus un pensiju fondus, un tie ir ievērojami zemāki par ES vidējo rādītāju, lai arī ieguldījumu fondu ieguldījumu īpatsvars salīdzinājumā ar agrāko rādītāju ir lielāks. Privāto uzkrājumu novirzīšana ar kapitāla tirgu starpniecību varētu piesaistīt vērtīgu papildu finansējumu uzņēmumiem un kā uzņēmējdarbības finansējuma avotu palielināt biržā kotēto akciju un obligāciju pašlaik ļoti zemo īpatsvaru.

(28) Nesen ieviestais ilgtermiņa ieguldījumu produkts ir ticis uzņemts pozitīvi, taču tā struktūra, iespējams, būs jāgroza, lai nodrošinātu papildināmību salīdzinājumā ar citiem ilgtermiņa uzkrājumu instrumentiem, piemēram, trešā līmeņa pensiju fondiem. Būtu jāatbalsta līdzdalības līmenis trešā līmeņa pensiju fondos, veicinot to, ka jo īpaši gados jaunāki darba ņēmēji un darba ņēmēji ar zemākiem ienākumiem veic lielākas iemaksas. Lielāku līdzekļu iedalīšana kapitālieguldījumiem no trešā līmeņa pensiju fondiem uzlabotu to pieticīgo peļņas profilu un pievilcību. To varētu veicināt, radot apstākļus daudzveidīgākām ilgtermiņa ieguldījumu stratēģijām un vienlaikus pārskatot

regulējuma elementus un ieguldījumu standartiespējas, kas ierobežo kapitāla risku, ieguldījumu elastību un piemērotas izmaksāšanas iespējas, sekmējot spēcīgu anuitātes elementu. Valsts pensiju infopanelis, kurš piedāvātu fondu ienesīguma un maksu salīdzinājumu, kā arī pensiju izsekojamības sistēmu, kas atspoguļotu uzkrātās publiskās un privātās tiesības, palielinātu pārredzamību, konkurenci un informētību.

(29) Inovatīviem uzņēmumiem ir ierobežota piekļuve nebanku finansējumam, jo Čehijas privātā kapitāla un iespējkapitāla ekosistēma ir sadrumstalota un nepietiekami attīstīta, un lielu daļu finansējuma inovatīvie uzņēmumi saņem no ārvalstu ieguldītājiem. Vietējo institucionālo investoru un privāto ieguldītāju lielākas līdzdalības veicināšana biržā kotētā un nekotētā pašu kapitālā, iespējkapitālā un privātajā pašu kapitālā palīdzētu paplašināt uzņēmumiem pieejamā ilgtermiņa riska kapitāla piedāvājumu. Šajā kontekstā turpmāki centieni atturēt mājsaimniecības no priekšlaicīgas līdzekļu izņemšanas no iekšzemes institucionālajiem investoriem, piemēram, no apdrošinātājiem un pensiju fondiem, uzlabotu to spēju vairāk ieguldīt aktīvu kategorijās ar ilgāku ieguldījumu periodu.

(30) Pašreizējie centieni nodrošināt publisko atbalstu un piesaistīt institucionālos investorus un privātos ieguldītājus privātajam kapitālam un iespējkapitālam būtu vēl jāpastiprina, plašāk izmantojot finanšu instrumentus, tostarp fondu fonda struktūras un piemērotus riska mazināšanas mehānismus. Šādi instrumenti var palīdzēt mobilizēt privāto finansējumu inovatīviem un uz izaugsmi orientētiem uzņēmumiem, tādējādi atbalstot konkurētspēju un ekonomikas dekarbonizāciju. Tālab būtu jāstiprina Valsts attīstības bankas attiecīgās pārvaldības spējas, lai būtu iespējams efektīvi izstrādāt un izmantot šādus instrumentus.

(31) Čehija ir pieņēmusi vairākus pasākumus, lai uzlabotu savu inovācijas ekosistēmu, taču ir vajadzīga turpmāka rīcība, lai varētu pilnībā izmantot tās pētniecības un inovācijas potenciālu. Ar darbinieku akciju iegādes iespēju plāna 2025. gada reformu ir uzlabota shēmas pievilcība jaunuzņēmumiem, un tiek izstrādāts jauns Jaunuzņēmumu likums, kura mērķis ir uzlabot tiesisko regulējumu inovatīviem uzņēmumiem. Tas ir nepieciešams, jo administratīvie šķēršļi joprojām negatīvi ietekmē Čehijas uzņēmumus – 71 % no tiem uzskata, ka regulējums ir šķērslis investīcijām, – un inovācijas rādītāji joprojām ir zemāki par ES vidējiem rādītājiem. Turklāt Čehijas uzņēmumi atpaliek no ES vidējā rādītāja progresīvu digitālo rīku ieviešanas ziņā, un uzņēmumu digitālā intensitāte joprojām lielā mērā stagnē, bieži vien digitālo prasmju trūkuma un finansiālu ierobežojumu dēļ. Jaunā Pētniecības, izstrādes un inovācijas likuma (spēkā no 2027. gada) mērķis ir veicināt zināšanu pārnesi un nodrošināt elastīgu pētniecības un izstrādes finansējumu, taču institucionālie stimuli pētniecības komercializācijai un saikne starp akadēmiskajām aprindām un uzņēmumiem joprojām ir vāji. Pētniecības un izstrādes nodokļa atskaitījumu reformas mērķis ir padarīt shēmu pievilcīgāku, taču būtu lietderīgi veikt turpmākus pasākumus, lai uzlabotu shēmas īstenošanas paredzamību, jo to izmanto tikai 30 % uzņēmumu, kas nodarbojas ar pētniecību. Pētniecības potenciālu vēl vairāk ierobežo pētniecībai un izstrādei veltīto izdevumu samazināšana (uz 1,8 % no IKP 2024. gadā) un to zemā efektivitāte, ko kavē liela pētniecības sistēmas sadrumstalotība.

(32) Čehijas pastāvīgā lielā atkarība no importētā fosilā kurināmā padara ekonomiku neaizsargātu pret cenu un piegādes satricinājumiem, radot riskus tās ekonomiskajai drošībai un ilgtermiņa konkurētspējai. Transporta nozare veido vislielāko un vēl pieaugošu daļu no enerģijas galapatēriņa – tas galvenokārt saistīts ar fosilo kurināmo sadedzināšanu. Bezemisiju transportlīdzekļu ieviešanas ziņā Čehija joprojām ievērojami atpaliek no ES vidējā rādītāja. *REPowerEU* ietvaros pieņemtās reformas

būtu jāpapildina ar turpmākiem pasākumiem bezemisiju mobilitātes veicināšanai. Tā ietvaros varētu, piemēram, saglabāt atbrīvojumu no maksām par automaģistrāļu vinjetēm bezemisiju vieglajiem automobiļiem un autofurgoniem, kā arī noteikt atbrīvojumus no autoceļu lietošanas nodevu iekasēšanas bezemisiju lielas noslodzes transportlīdzekļiem, lai palīdzētu dekarbonizēt lielo Čehijas kravu pārvadājumu nozari. Ar šādiem dekarbonizācijas centieniem būtu arī jānovērš cenas ziņā pieejamu un piekļūstamu bezemisiju sabiedriskā transporta iespēju zemā pieejamība, kas kavē mobilitāti un piekļuvi pamatpakalpojumiem, jo īpaši mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem, – jāuzlabo reģionālā savienojamība, jāpadara pakalpojumi cenas ziņā pieejamāki mazaizsargātām mājsaimniecībām un attiecīgā gadījumā jāatbalsta transporta pēc pieprasījuma shēmas. Nozares enerģijas patēriņš joprojām ir augsts, lai arī pēdējos gados tas ir samazinājies, atspoguļojot efektivitātes palielinājumus un strukturālas pārmaiņas. Lai nodrošinātu rentablu virzību uz dekarbonizāciju un rūpniecības konkurētspēju, ir vajadzīgas turpmākas investīcijas energoefektivitātē un elektrifikācijā. Čehijas rūpniecības pakāpeniskā pārorientēšanās uz videi nekaitīgu tehnoloģiju ražošanu lielākā apjomā ir pozitīva attīstība. Fosilais kurināmais joprojām ir galvenais elektroenerģijas ražošanas avots – 2025. gadā tā īpatsvars bija aptuveni 40 % no kopējās izlaides. Tā kā centralizētā siltumapgāde joprojām lielā mērā balstās uz fosilo kurināmo, ir vajadzīgi arī turpmāki centieni dekarbonizēt nozari un sniegt atbalstu siltumapgādei un aukstumapgādei, kurai izmanto atjaunīgos energoresursus. Turklāt Čehijā netiek pietiekami izmantoti vides nodokļi.

(33) Čehijas atjaunīgo energoresursu īpatsvars elektroenerģijas struktūrā saglabājās nemainīgs 16,6 % apmērā – tas bija otrais zemākais īpatsvars ES 2025. gadā. Elektroenerģijas cenas joprojām lielā mērā nosaka dārga dabasgāze, un elektroenerģijas ražošana no gāzes saglabā savu dominējošo lomu kā cenu noteicošā robežtehnoloģija. Lai gan *REPowerEU* ietvaros īstenotās reformas veicināja racionalizētu atļauju piešķiršanas procedūru, vēja enerģijas potenciāls joprojām lielā mērā paliek neizmantots. Atjaunīgo energoresursu paātrinātas apguves teritoriju izraudzīšanās, kas, paredzams, notiks līdz 2026. gada augustam ANP ietvaros, ļaus ātrāk attīstīt lielas atjaunojamās enerģijas ieguves iekārtas, sekmējot pieejamākas enerģijas cenas un mazāku pakļautību ārējiem riskiem. Ilgtermiņa noteiktības trūkums atjaunīgo energoresursu jomas investoriem joprojām ir būtisks strukturāls šķērslis atjaunīgo energoresursu enerģijas izvēršanai. Elektroenerģijas izsoļu ieviešana un ilgtermiņa līgumu attīstīšana lielākos mērogos veicinātu liela mēroga atjaunīgās enerģijas projektu paplašināšanos ārpus tradicionālajām atbalsta shēmām un arī radītu dekarbonizācijas iespējas energoietilpīgām nozarēm.

(34) Čehijas elektrotīklu ierobežotā jauda un vajadzība modernizēt tīklus joprojām kavē atjaunīgo energoresursu ātru izvēršanu. Investīcijas tīklā joprojām nesasniedz līmeni, kāds nepieciešams, lai apmierinātu pieaugošās vajadzības pēc elektrifikācijas un ilgtspējīgas mobilitātes. Joprojām kavējas lielu tīkla infrastruktūras investīciju izvēršana, jo īpaši telpiskās plānošanas un administratīvās spējas nepilnību dēļ. Turklāt joprojām pastāv problēmas tīkla pārvaldībā, piemēram, saistībā ar rindām tīkla pieslēguma saņemšanai un neizmantotās jaudas rezervēšanu, kā arī viedo skaitītāju lēno ieviešanu. Čehija ir veikusi svarīgus likumdošanas pasākumus, lai nodrošinātu vairāk elastības iespēju, kas nebūtu balstītas uz fosilajiem kurināmajiem, bet lielāku stabilitāti tirgū nodrošinātu turpmākas investīcijas šajā nozarē. Elektroenerģijas datu centrs (EDC) jau nodrošina enerģijas kopīgošanas funkcionalitātes, taču vēl ir jāīsteno EDC noslēguma posmi, lai nodrošinātu tehniskās un tirgus elastības neatkarīgu agregēšanu. Tas dotu iespēju pārejai uz elastīgāku enerģētikas nozari, tostarp iespēju izstrādāt un integrēt jaunas tehnoloģijas. Tarifu reforma, tostarp dinamiskas tarifu

shēmas ieviešana, arī ir svarīgs trūkstošs elements, lai varētu pilnībā izmantot iekšējās elastības sniegtās priekšrocības un nodrošināt efektīvu tīkla pārvaldību.

(35) Čehija ir panākusi progresu dzīvojamā fonda energoefektivitātes uzlabošanā. Renovācijas atbalsta programmas ir devušas rezultātus – uzlabojumi gan lielākoties skar vienģimenes mājas, savukārt progress daudzdzīvokļu ēku un cilvēkiem ar zemiem ienākumiem paredzētu mājokļu renovācijā joprojām ir lēns. Sabiedrisko ēku renovācijas jautājums ir ieilgusi problēma. Šajā nepietiekami efektīvajā sektorā inovatīvu finanšu instrumentu ieviešanai ir potenciāls piesaistīt privāto kapitālu uz energotaupību vērstām investīcijām.

(36) Vāja klimatnoturība un ūdensresursu noturība kļūst par arvien lielāku problēmu Čehijas rūpniecības, lauksaimniecības un enerģētikas nozaru produktivitātei. Čehijā ir vāja administratīvā pārvaldība un nepietiekamas spējas attiecībā uz pasākumiem, lai pielāgotos klimata pārmaiņām un īstenotu ūdens resursu politiku. To īstenošanu kavē sistēmisks cilvēkresursu trūkums ministrijās un visos pārvaldības līmeņos, neskaidrs pienākumu sadalījums starp tām un efektīvas koordinācijas sistēmas trūkums. Koordinācijas sistēmas izveide, pienākumu noteikšana un institucionālo spēju stiprināšana nodrošinātu pielāgošanās politikas efektīvu pārnozaru īstenošanu.

(37) Čehijas darba tirgū ir augsta nodarbinātība – 2025. gadā nodarbinātības līmenis bija 82,9 % (ES rādītājs bija 76,1 %) un bezdarba līmenis 2,8 % (ES rādītājs – 6,0 %); abi šie rādītāji ir vieni no labākajiem ES. Tomēr brīvo darbvietu rādītājs ir tuvu ES vidējam rādītājam. Papildus darbaspēka mobilitātes palielināšanai neaizpildītās vakances varētu aizpildīt arī, palielinot konkrētu iedzīvotāju grupu nodarbinātības līmeni. Starp šīm iedzīvotāju grupām ir mazu bērnu vecāki, romi un personas ar invaliditāti. Turklāt, lai gan tiek lēsts, ka 2024. gadā tika nodarbināti 66 % ekonomiski aktīvo Ukrainas bēgļu, puse no viņiem ziņoja, ka strādā amatos, kas neatbilst viņu kvalifikācijai. Tas cita starpā ir saistīts ar sarežģītu situāciju ārvalstu kvalifikāciju atzīšanā un lielu skaitu reglamentēto profesiju. Romu nodarbinātības līmenis 2024. gadā bija aptuveni 55 % (salīdzinājumā ar to, ka šis rādītājs visiem iedzīvotājiem kopumā ir 82,3 %), un gandrīz puse romu jauniešu vecumā no 16 līdz 29 gadiem ne mācās, ne strādā, ne apgūst kādu arodu (salīdzinājumā ar valsts kopējo rādītāju 8,6 %), un tas apdraud sociālo iekļaušanu.

(38) Nodokļu un pabalstu sistēma joprojām attur vecākus, kuriem ir zemi ienākumi, jo īpaši jaunās mātes, atgriezties darbā. 2025. gadā sieviešu nodarbinātības līmenis bija 77,5 % (ES rādītājs – 71,3 %), tomēr dzimumu nodarbinātības atšķirība sievietēm vecumā no 25 līdz 34 gadiem 2025. gadā bija 32,8 procentpunkti, kas ir viena no augstākajām ES. Vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirība 2024. gadā bija 18,5 % (ES rādītājs – 11,1 %) – to cita starpā veicina gari vecāku atvaļinājumi. Nodokļu uzlikšana otro pelnītāju ienākumiem 2025. gadā pārsniedza ES vidējo rādītāju un pārsniedza nodokļu īpatsvaru neprecētiem cilvēkiem tajā pašā algu līmenī. Nodokļu kredīts nestrādājošiem laulātajiem un ģimenes pabalstu struktūra attur vecākus, jo īpaši mātes, no strādāšanas. Attiecībā uz bērnu aprūpes pakalpojumu pieejamību – 2025. gadā tikai 7,9 % no bērniem, kas jaunāki par trim gadiem, tika izmantoti bērnu aprūpes pakalpojumi; tas ir par 3,5 procentpunktiem vairāk nekā 2023. gadā, tomēr joprojām krietni zem ES vidējā rādītāja (40,5 %). To ir veicinājusi gan bērnu skaita samazināšanās, gan kapacitātes pieaugums, taču dažos reģionos joprojām ir vajadzīga lielāka kapacitāte (kā arī labāka pieprasījuma modelēšana). Arī kopienā un mājās balstītu ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu kapacitāte joprojām ir nepietiekami attīstīta, kā rezultāts ir aprūpētāju, parasti sieviešu, nodarbinātības samazināšanās un vienlaikus arī plašākas problēmas aprūpes organizēšanā, tostarp veselības aprūpes jomā. Publiskās investīcijas

ilgtermiņa aprūpes iestādēs Čehijā par 14 procentpunktiem pārsniedz ES rādītāju, savukārt investīcijas mājās sniegtos pakalpojumos ir par 20,5 procentpunktiem mazākas nekā ES, un tas liecina, ka, ņemot vērā strauji novecojošo sabiedrību, ir jāatrod līdzsvarotāka publisko investīciju struktūra ilgtermiņa aprūpei. Veselības aprūpes sistēma joprojām pārāk lielā mērā balstās uz stacionāro aprūpi; to raksturo slimnīcu gultu skaita augsta kapacitāte, zems noslogojuma līmenis un novēršami hospitalizācijas gadījumi, un tas liecina par neefektivitāti un nepietiekamu koordināciju ar primāro un ambulatoro aprūpi.

(39) Nodokļu un pabalstu sistēma joprojām rada smagu slogu cilvēkiem ar zemiem ienākumiem un mazina finansiālos stimulus strādāt augstu neatskaitāmo iemaksu dēļ un tāpēc, ka, palielinoties ienākumiem, pieaug pabalstu samazinājumi. Čehijā nodokļu īpatsvars darbaspēka izmaksās neprecētiem darba ņēmējiem, kas pelna 50 % no vidējās algas, ir viens no augstākajiem, un tas attur iesaistīties oficiālā nodarbinātībā un veicina ēnu ekonomiku un nodarbinātu personu nabadzību. Darbaspēka nodokļu pielāgošana varētu šo slogu mazināt, mudinot vairāk cilvēku iesaistīties standarta nodarbinātībā. Turklāt Čehijā ir liels pašnodarbināto personu īpatsvars (13 %, ES rādītājs – 9 %), kurām tiek piemēroti daudz zemāki nodokļi nekā tradicionālajiem darba ņēmējiem. Pašreizējā sistēma ļauj pašnodarbinātām personām atskaitīt 40–80 % no ienākumiem kā uzņēmējdarbības izdevumus vai personām, kas gadā pelna mazāk par 2 miljoniem CZK, izvēlēties maksāt vienreizēju fiksētu nodokli. Šis nodoklis ir ievērojami zemāks nekā nodoklis, ko maksātu parasts darbinieks, kurš gūst līdzīgus ienākumus, un pašnodarbinātas personas ar augstiem ienākumiem maksā tikai ceturto daļu no nodokļa, ko maksātu līdzvērtīgs darbinieks. Nesenā reforma, kuras mērķis bija palielināt fiksētos maksājumus, tika atcelta 2026. gada martā, saglabājot minimālo pensijas novērtējuma bāzi 35 % apmērā no vidējās algas. Atvieglojumu atcelšana personām ar augstiem ienākumiem varētu palielināt taisnīgumu un mazināt darba tirgus izkropļojumus.

(40) Ņemot vērā cilvēkkapitāla izšķirošo lomu Savienības konkurētspējas un stratēģiskās autonomijas uzlabošanā, Padome 2026. gadā ieteica dalībvalstīm rīkoties, lai steidzami risinātu tās ar cilvēkkapitālu saistītās strukturālās problēmas prasmju un izglītības jomā, kas kavē konkurētspēju. Čehijai adresētie 2026. gada ieteikumi var palīdzēt īstenot Padomes ieteikumu par cilvēkkapitālu Savienībā.

(41) Salīdzinoši zema dalība augstākajā izglītībā un tās iegūšana saasina kvalificētu darbinieku trūkumu, jo īpaši mazāk attīstītos reģionos. Terciārās izglītības iegūšanas līmenis 25–34 gadus vecu jauniešu vidū joprojām ir viens no zemākajiem ES, 36 % (ES rādītājs – 45 % 2025. gadā), kas ir krietni zem ES mērķrādītāja 45 %. Kopējais uzņemto studentu skaits terciārajā izglītībā joprojām ir zems, neraugoties uz nelielu pieaugumu laikposmā no 2020. līdz 2023. gadam, un priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītāji joprojām ir nemainīgi augsti, jo īpaši informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (IKT), lauksaimniecības un pakalpojumu jomā. Nepietiekams finansiālais atbalsts un karjeras konsultēšana studentiem un neatbilstība starp studiju programmu prasībām un to, ko sagaida studenti, ir daži no faktoriem, kas veicina augstus priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītājus Čehijas augstākās izglītības iestādēs. Viena no galvenajām problēmām joprojām ir arī cenas ziņā pieejami mājokļi. Nepietiekams atbalsts studentiem, tostarp personām ar invaliditāti, ierobežo viņu iespējas piekļūt terciārajai izglītībai, ņemt dalību tajā un sekmīgi to pabeigt.

(42) *STEM* programmās uzņemto studentu skaits salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju joprojām ir pazems, kas liecina par pastāvīgām strukturālām problēmām. 2023. gadā

uz 1000 cilvēkiem vecumā no 20 līdz 29 gadiem tikai 11,8 sievietes absolvēja zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas (*STEM*) disciplīnas – tas ir zem ES vidējā rādītāja, kas ir 15. Šī tendence veicina prasmju trūkumu nozarēs ar augstu pieprasījumu, var ierobežot inovācijas un pētniecības spējas un atspoguļo plašākas problēmas, kas saistītas ar studentu dalību un noturēšanu studiju programmās, tostarp faktu, ka nav pietiekama konsultējoša atbalsta *STEM* jomu apgūšanai.

(43) Čehija saskaras ar ierobežojumiem vidējās izglītības jomā, jo īpaši nepietiekamu kapacitāti vispārējās vidējās izglītības iestādēs un ierobežoti elastīgām iespējām skolēniem pāriet no vispārējās izglītības uz specializēto izglītību – tas ierobežo iespējas veiksmīgi uzsākt terciāro izglītību. Neraugoties uz pieaugošo interesi par vispārējās izglītības virzieniem, piedāvājums nav spējis apmierināt pieprasījumu. Lai gan ievērojama daļa studentu, kuri pabeidz profesionālo izglītību un apmācību (PIA), var pieteikties studijām terciārās izglītības iestādēs, viņu panākumu rādītājs ir zemāks nekā vispārējā virziena studentiem, un tas izraisa pastāvīgi zemu terciārās izglītības iegūšanas līmeni. Šīs problēmas saasina kvalificētu pasniedzēju trūkums, jo īpaši tādās ļoti pieprasītās jomās kā *STEM*, ka arī noteiktos reģionos, un tas var ietekmēt izglītības kvalitāti.

(44) Izglītības rezultātus Čehijā spēcīgi ietekmē sociālekonomiskā izcelsme, un valstī ir viena no ES lielākajām rezultātu atšķirībām starp sociālekonomiski labvēlīgā situācijā esošiem un nelabvēlīgā situācijā esošiem skolēniem. Saskaņā ar *PISA* 2022. gada ziņojumu matemātikas apguves rezultātu ziņā šī atšķirība bija piektā lielākā ES. Šo situāciju veicina skolēnu agrīna sadalīšana dažādu izglītības līmeņu plūsmās, skolu veidu atšķirības un romu bērnu segregācija, kā arī pastāvīgā reģionālā nevienlīdzība izglītības pieejamības ziņā. Lai gan ir uzsākti pasākumi šo problēmu risināšanai, tostarp atbalsta programma skolām, kurās ir liels nelabvēlīgā situācijā esošu skolēnu īpatsvars, ir nepieciešami turpmāki centieni. Turpmāki uzlabojumi varētu ietvert labāku atbalstu skolotājiem un skolu vadītājiem pārskatīto mācību programmu īstenošanā un administratīvā sloga samazināšanā mazākām skolām.

AR ŠO IESAKA Čehijai 2026. un 2027. gadā rīkoties šādi.

1. Turpināt ievērot neto izdevumu maksimālos pieauguma tempus, ko Padome ieteica 2025. gada 21. janvārī, un vienlaikus izmantot valsts izņēmuma klauzulā paredzēto elastību aizsardzības izdevumu palielināšanai. Stiprināt izdevumus aizsardzībai un aizsardzības gatavību, vienlaikus nodrošinot izdevumu efektivitāti un pakāpeniski pielāgojot budžetu, lai uzturētu strukturāli lielākus aizsardzības izdevumus. Nodrošināt, ka visi pasākumi, kas veikti, lai mazinātu enerģijas cenu kāpuma ietekmi, ir pagaidu pasākumi, kas vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību aizsardzību vai energoietilpīgu uzņēmumu vajadzību risināšanu, saglabā stimulus taupīt enerģiju, vienlaikus nodrošinot, ka to fiskālās izmaksas ir saderīgas ar saistībām saskaņā ar ES fiskālo sistēmu. Palielināt stimulus, lai gados vecāki darba ņēmēji būtu ieinteresēti turpināt strādāt. Uzlabot publisko izdevumu efektivitāti, jo īpaši sistemātiski izmantojot izdevumu pārskatus un uz rezultātiem balstītus rādītājus.

2. Nodrošināt saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu īstenoto reformu un investīciju nepārtrauktību. Saglabāt īstenošanas tempu kohēzijas politikas programmās, kohēzijas politikas satvara vidusposma pārskatīšanā attiecīgā gadījumā balstoties uz pārdali stratēģiskajām prioritātēm un elastības iespējām.

3. Stiprināt publiskās pārvaldes spējas gan centrālajā valdībā, gan mazāk attīstītos reģionos, lai piesaistītu un noturētu talantus un attīstītu prasmes. Uzlabot publiskās investīcijas un administratīvo efektivitāti, vienkāršojot un stimulējot sadarbību starp

pašvaldību pārvaldes iestādēm un reformējot pašvaldību līmeņa nodokļu ieņēmumu sadales noteikumus. Vienkāršot telpisko plānošanu un uzlabot būvuzņēmumu digitalizāciju, kapacitāti un pārvaldību. Uzlabot cenas ziņā pieejamu un sociālo mājokļu piedāvājumu, paplašinot publiskā un bezpeļņas sektora lomu un ar īpašuma un ienākuma nodokļa reformas palīdzību veicinot esošo mājokļu efektīvāku izmantošanu.

4. Stiprināt kapitāla tirgus, uzņēmumu piekļuvi nebanku finansējumam un nosacījumus uzkrāšanai, ieguldīšanai un inovācijai, veicinot mājsaimniecību ieguldījumus kapitāla tirgos un uzlabojot ilgtermiņa krājprodukту un trešā pīlāra pensijas fondu risinājumus. Veicināt institucionālo investoru dalību biržā kotētās un nekotētās akcijās, kā arī iespējkapitālā un privātajā kapitālā. Palielināt finanšu instrumentu izmantošanu, arī stiprinot Nacionālās attīstības bankas spēju piesaistīt privāto finansējumu. Veicināt inovāciju un sekmēt uzņēmējdarbības vidi, uzlabojot tiesisko regulējumu jaunuzņēmumiem, samazinot pētniecības sistēmas sadrumstalotību un paātrinot tehnoloģiju ieviešanu, tostarp izmantojot tehnoloģiju nodošanu no akadēmiskajām aprindām un efektīvi izmantojot nodokļu atvieglojumus pētniecības un izstrādes darbībām.

5. Mazināt atkarību no fosilā kurināmā, jo īpaši attiecībā uz autotransportu, rūpniecību, siltumapgādi un elektroenerģijas ražošanu. Nodrošināt papildu stimulus liela mēroga atjaunīgās enerģijas, jo īpaši vēja enerģijas, jaudas izvēršanai. Modernizēt un paplašināt elektrotīklus, uzlabot elastības iespējas, kas nebūtu balstītas uz fosilajiem kurināmajiem, nodrošināt visu Elektroenerģijas datu centra funkciju īstenošanu un nodrošināt transporta un rūpniecisko procesu elektrifikāciju. Ieviest pasākumus, lai mazinātu ēku sektora energopatēriņu un oglekļintensitāti, jo īpaši sabiedrisko ēku fondā. Stiprināt klimatnoturības pārvaldību un koordināciju visos pārvaldības līmeņos.

6. Palielināt nepietiekami pārstāvēto grupu dalību darba tirgū un vienkāršot ārvalstu kvalifikāciju atzīšanu. Mazināt faktorus, kas attur vecākus no atgriešanās darbā, un uzlabot bērnu aprūpes un ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu piedāvājumu, lai mudinātu vairāk sieviešu iesaistīties darba tirgū. Samazināt nodokļu slogu darba ņēmējiem ar zemiem ienākumiem un atvieglojumus pašnodarbinātām personām ar augstiem ienākumiem. Uzlabot prasmes un izglītības rezultātus, palielinot līdzdalību, samazinot priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītājus un sniedzot lielāku atbalstu studentiem terciārajā izglītībā, kā arī vairāk atbalsta nelabvēlīgā situācijā esošām pamatizglītības un vidējās izglītības skolām un skolēniem. Palielināt studentu un absolventu, jo īpaši sieviešu, skaitu zinātnē, tehnoloģijā, inženierzinātnēs un matemātikā. Paplašināt piekļuvi vispārējai vidējai izglītībai, sniegt skolēniem iespējas pārejai no vispārējās izglītības uz profesionālo izglītību un novērst skolotāju trūkumu.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs